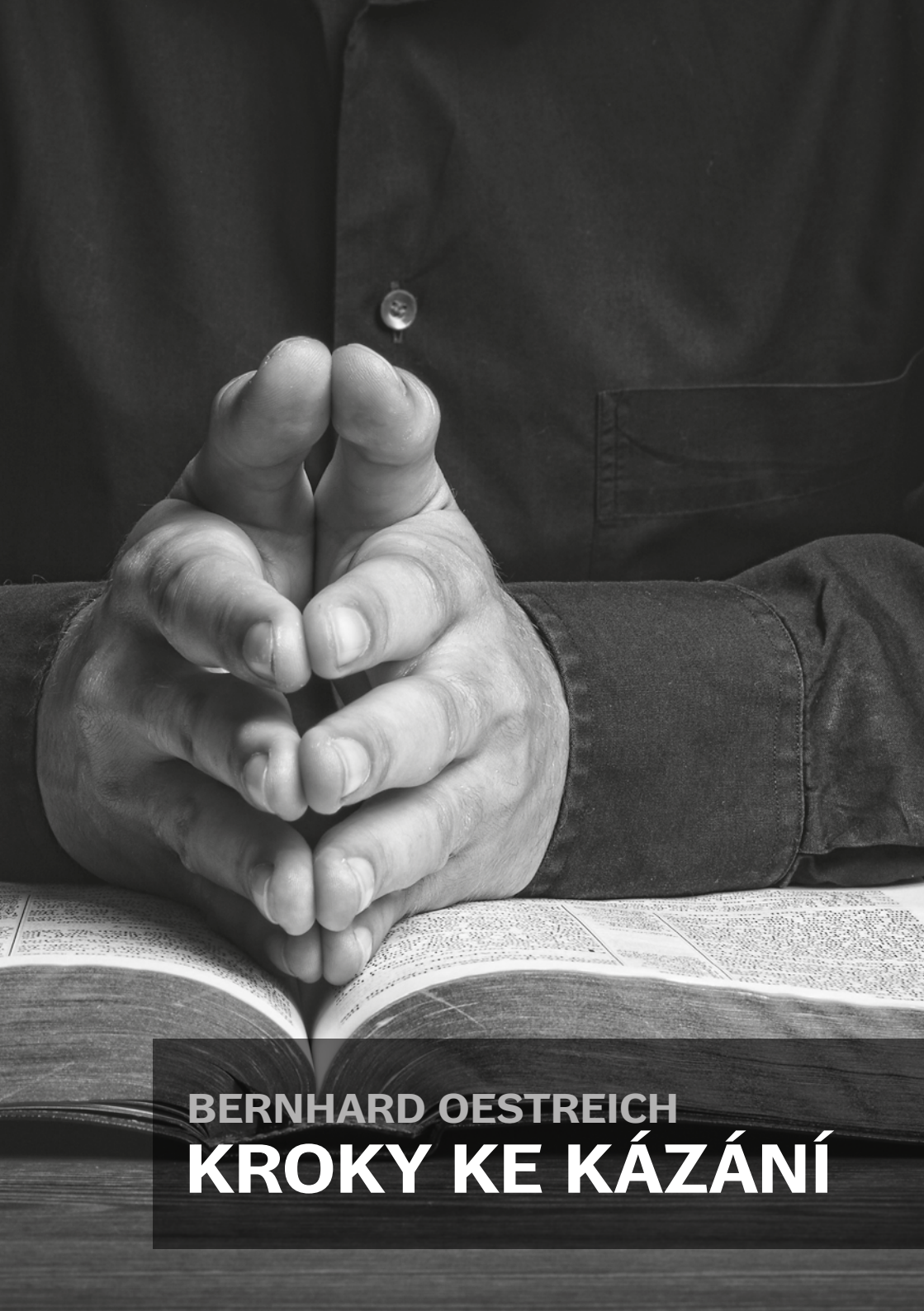

BERNHARD OESTREICH

KROKY KE KÁZÁNÍ

OBSAH

ÚVOD **11**

1. KAPITOLA – KÁZÁNÍ PŮSOBÍ BŮH **17**

Část A: Kázání je Boží jednání 17
Část B: Kázat může, kdo je k tomu povolán 24
Část C: Text kázání 29

2. KAPITOLA – PÍSMO JAKO ZÁKLAD **35**

Část A: Kázání pochází z naslouchání 35
Část B: Kázat může, kdo žije s Biblí 40
Část C: Výklad textu 46

3. KAPITOLA – PŘÍTOMNÁ SITUACE **57**

Část A: Kázání vstupuje do přítomné situace 57
Část B: Kázat může, kdo žije čestně a pozorně 62
Část C: Meditace 69

4. KAPITOLA – POSELSTVÍ PRO DNEŠEK 77

Část A: Kázání je aktuální slovo 77
Část B: Kázat může, koho zasáhlo Boží slovo 82
Část C: Poselství kázání a jeho členění 88

5. KAPITOLA – BLÍZKO K POSLUCHAČŮM 97

Část A: Kázání proměňuje 97
Část B: Kázat může, kdo miluje posluchače 103
Část C: Úvod a závěr 109

6. KAPITOLA – VÍCE NEŽ SLOVA 119

Část A: Kázání nás vybízí 119
Část B: Kázat může, kdo žije tím, co říká 123
Část C: Oslovit celého člověka 128

7. KAPITOLA – BOŽÍ SLOVO V LIDSKÉM SLOVU 139

Část A: Kázání je Boží slovo v lidské řeči 139
Část B: Kázat může, kdo se nebojí rizika 147
Část C: Živá řeč 151

1. KAPITOLA
KÁZÁNÍ PŮSOBÍ BŮH

ČÁST A: KÁZÁNÍ JE BOŽÍ JEDNÁNÍ

Přehled

1. Čeho má tento oddíl dosáhnout?
2. Co očekáváme od kázání?
3. Co se odehrává v kázání?
4. Co je jádrem kázání?
5. Co je naším úkolem?

1. ČEHO MÁ TENTO ODDÍL DOSÁHNOUT?

Co je vlastně kázání? Čím se liší od jiných forem řeči? Tato část nabízí přehled o podstatě kázání. Pomůže nám získat jasnou představu o tom, co je cílem všeho našeho snažení při kázání. Jak bychom mohli pracovat na kázání, pokud bychom nevěděli, čeho chceme dosáhnout?

V této části budou představeny také některé výhybky, které jsou pro následnou práci rozhodující. Když víme, co kázání je a čím nemůže být, můžeme zabránit pozdějším chybám.

2. CO OČEKÁVÁME OD KÁZÁNÍ?

Ježíš „je učil jako ten, kdo má moc, a ne jako zákoníci“ (Mk 1,22). Tak by měla vypadat kázání také dnes! Když Ježíš kázal, lidé věděli, co chtěl sdělit. Nad jejich hlavami nezněly žádné nadšenecké nauky. Všechno bylo jednoduché a jasné. Buď člověk souhlasil, nebo se rozzlobil.

Když Ježíš kázal, slyšeli lidé zcela nové „tóny“. Bylo to osvěžující a aktuální. A často zcela neobvyklé. Jak nezáživné proti tomu je, když týden co týden slyšíme ty samé myšlenky a ta samá napomenutí.

Když Ježíš kázal, lidé přijímali to, co říkal. Mluvil s mocí. Nepropagoval své zamilované ideje. Jaké právo by někdo měl verbovat lidi pro *své* ideje nebo *svůj* program? Ježíš také nepředstavoval nějaké teorie. Stál za tím, co říkal. Jeho život byl také kázáním, byl v souladu s jeho slovy. Jak bezmocné je proti tomu kázání, kdy život kázajícího nebo kázající sám stojí v protikladu k tomu, co říkají jeho slova?

Když Ježíš kázal, lidé věděli: „Ano, tak je to se mnou, to je o mně. Ten člověk mi rozumí. Bere mne vážně i s mým obyčejným životem.“ Co pomohou ideje vzdálené životu, i když znějí zbožně?

Když Ježíš kázal, pak od něj posluchači a posluchačky zase jednou neslyšeli, že zklamali a jsou špatní. Neodcházeli, aniž by dostali odpověď, jen s výčitkami a zatíženi novými napomenutími. Naopak, mnohem spíše se cítili povzbuzeni a pozváni na nové cesty. Zažili zaslíbení, že obdrží moc, získají odpovědi a naleznou východiska. Když Ježíš skončil svá kázání, svět najednou vypadal jinak.

Když Ježíš kázal, něco se dalo do pohybu. Lidé museli reagovat. Život nemohl pokračovat tak jako dosud. Nikdo se nemohl schovat před rozhodnutím.

Co je tedy kázání? Kázání je událost. Když Ježíš kázal, masy lidí, ale především jejich srdce byla pohnuta. A dnes to nemá být jiné. Při všem našem namáhání o kázání nemá být nic menšího naším cílem.

K zapamatování: Kázání je událost.

3. CO SE ODEHRÁVÁ V KÁZÁNÍ?

Jak se stává kázání událostí? Marek podává zprávu o Ježíšově kázání takto: „Přišel Ježíš do Galileje a kázal Boží evangelium: ‚Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu.‘“ (Mk 1,14.15)

Ježíšovo kázání bylo složeno ze dvou vět. První věta obsahuje určitou *informaci*. Posluchačky a posluchači měli pochopit: „Nyní je to tak daleko, kdy přichází Boží království.“

Ve středu této první části stojí určitá skutečnost. Ptáme se: *Kdo* něco učinil? Kdo naplnil čas? Kdo přináší Boží království? Bůh sám jednal. Ježíš začíná své kázání výpovědí, která informuje o Božím jednání a Boží podstatě. To patří ke každému kázání také dnes. Když kážeme, mají naslouchající zažít: „To učinil Bůh, zde působí, tak je Bůh ve svém srdci nastaven.“ Cožpak my můžeme vidět Bohu do srdce? Jak můžeme vědět, co Bůh koná? Bůh se musí zjevit, abychom my mohli kázat.

Jak mají oslovení reagovat na toto sdělení? Mají říct: „Aha, tak je to tedy! To je důležité!“ To, co kázání zvěstuje, musí být aktuální, významné a věrohodné.

K zapamatování: V kázání jsou seznamováni posluchači s Boží vůlí a podstatou. Bůh se zjevuje.

Ta druhá věta, kterou Marek Ježíšovo kázání předkládá, je *výzvou*: „Čiňte pokání a věřte evangeliu.“ (Mk 1,15) Obraťte se a věřte! Důvěřujte tomu, co se zde říká! Důvěřujte Bohu, který se zjevil! Ježíš se nyní obrací bezprostředně na ty, kteří mu naslouchají. Lidé jsou touto výzvou přímo osloveni. Vytváří se osobní vztah. Pokud lidé kazateli nebo kazatelce důvěřují, pak pro ně není těžké nechat se výzvou oslovit. Pomyslí si: „Má pravdu, myslí to s námi dobře.“ Nebo: „Říká pravdu, měl bych to vzít vážně.“ Pokud však neexistuje důvěra, pak si říkají: „Co po mně chce? Co je mu do toho, co já dělám?“

Vedle výzvy existují i jiné formy oslovení naslouchajících – například potěšení, povzbuzení, potvrzení, napomenutí či pokárání. Jakou formou se kazatel nebo kazatelka obrací na lidi, to záleží na jejich vzájemné důvěře. Bůh sám zde usiluje skrze své svědky o důvěru naslouchajících. Chce být jejich Přítelem, jejich Otcem. Lidé mu mají věřit, a proto mu mají patřit.

K zapamatování: V kázání je naslouchající osobně osloven. Bůh se setkává s lidmi.

K přemýšlení: Proč může kázat pouze ten, kdo sám věří?

4. CO JE JÁDREM KÁZÁNÍ?

Marek nazval Ježíšovo kázání evangeliem. „Kázal Boží evangelium." (Mk 1,14) Byla to tedy „dobrá zpráva", kterou Ježíš přinášel. Boží zjevení a oslovení lidí je důvodem radosti. Jaká je příčina této radosti? Můžeme jmenovat tři důvody.

(1) Marek shrnuje Ježíšovo kázání, čímž nám nejprve podává informaci a poté výzvu. Pořadí je důležité: *Protože* se naplnil čas, *protože* Boží království je zde, proto mají lidé změnit své smýšlení a uvěřit. Informace je zdůvodněním pro výzvu. Bůh *nejprve* něco učinil. On se zjevil. On poslal Ježíše. Jeho konání nebylo závislé na lidech. On se neptal, zda lidé chtějí Ježíše nebo zda si spasení zaslouží. Bůh ze své lásky učinil velké činy. A v kázání se sdělují Boží činy posluchačkám a posluchačům. Tím Marek začíná, neboť to je středem Ježíšova kázání.

A poté by lidé měli něco dělat, měli by reagovat obrácením a vírou. Výzva je důsledkem toho, co kázání sděluje.

Lze to pořadí také obrátit? Znělo by to takto: „Obraťte se a věřte, pak přijde Boží království, pak se naplní čas!" Pak by to ale znamenalo, že vysvobození vychází od nás. Museli bychom přinejmenším začít, pak by nám Bůh snad pomohl. Ježíš však nekázal tímto způsobem.

To je prvním důvodem, proč Ježíšovo kázání může být nazváno *evangeliem*: Bůh jedná jako *první*. Iniciativa vychází od něj. On se zjevuje naprosto nezaslouženě.

Ježíšovu kazatelskou činnost popisuje Marek slovy: „kázal evangelium" (Mk 1,14). Slovo, které je přeloženo jako „kázat", znamená vlastně „vyvolat" či „učinit známým". Je to v Novém zákoně často používaný pojem pro zvěstování evangelia. Kdo káže, tak vlastně říká: Lidé, nyní se změnily podmínky – Bůh se dal poznat, Bůh vytvořil fakta, která musíte znát. Kázat znamená vyvolat.

Jádrem a základem každého kázání je seznámení s „velkými Božími činy" (Sk 2,11). Velké Boží činy jsou odhaleny, učiněny známými. Tyto Boží činy jsou zde, *dříve než* člověk může něco učinit. Bůh přichází vždy první – a to platí i v kázání. Teprve poté je člověk vyzván, aby reagoval. Jádrem kázání tedy není výzva, ale určité sdělení. Kázání, které nevychází z velkých Božích činů, ve kterém na prvním místě není Boží jednání, není křesťanským kázáním.

K zapamatování: Jádrem kázání evangelia je výpověď.

K přemýšlení: Jakou roli hraje v kázání chválení jednání naslouchajících, výzva k nim, povzbuzení a napomenutí?

(2) Položme si otázky: Co Bůh učinil a co činí? Jsou to radostné, nebo špatné zprávy, které slyšíme v kázání? Ježíšovo kázání může být nazváno *evangeliem*, protože Boží činy jsou *dobré*. On učinil nejen něco velkého, ale přímo velkolepého. On způsobil spásu lidí v Kristu. Stálo ho to nekonečně mnoho. A i dnes je Bůh přítomen, aby pro nás konal dobré věci. Můžeme se tedy radovat.

(3) V tom, co Ježíš říkal lidem, se s nimi setkával Bůh. On dovolil, aby lidé viděli do jeho srdce. Ježíš představil Boha svým posluchačům jako Boha, který nese utrpení za své ztracené děti, který se raduje nad jedním hříšníkem, jenž se k němu navrací, který je tak dobrotivý, že

nezná hranice, který bere viny na sebe. Bůh nás má rád. To je ten třetí důvod, kvůli kterému můžeme nazvat Ježíšovo kázání *evangeliem*. Bůh je dobrý nejenom ve svých činech, nýbrž celou svou podstatou. Když dnes naslouchámе kázání, pak se setkáváme s tímtéž Bohem.

K zapamatování: Jádrem kázání evangelia je výpověď, která nás seznamuje s Božím milostivým činem a zjevuje jeho lásku.

5. CO JE NAŠÍM ÚKOLEM?

„Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření." (Mk 16,15) Naším úkolem je sdělovat *evangelium*. Nemáme zvěstovat pouhá dogmata. Zástupná Ježíšova smrt, křest, Boží nový svět, posvěcený život i to další, co v Bibli nacházíme, to všechno patří k dobré zprávě. Když to však nepřinášíme *jako evangelium*, pak to neodpovídá důrazům Bible. Ať kážeme cokoliv, když je to odděleno od naší záchrany a štěstí, které nacházíme v Kristově lásce, pak to není křesťanské kázání.

Nemáme vyučovat ani historii nebo filozofii, ani psychologii nebo morálku – i když to všechno nám pomáhá a je důležité. Mnoho lidí hledá poučení v dějinách. Filozofové a psychologové působí na člověka i na celé lidstvo. A existují mnozí kazatelé morálky. A je dobře, že existují. Bída tohoto světa by bez nich byla zřejmě větší. Ale nový život a nový svět nevytvoří. To činí Bůh. Do tohoto nového života přivádí lidi skrze „evangelium o spasení" (Ef 1,13). Bůh zavázal kazatele zvěstováním evangelia, neboť na něm spočívá jeho zaslíbení. Když se zařadíme mezi ty, kteří zvěstují historii nebo morálku, pak můžeme sice lidem pomoci – i když velmi omezeně –, aby mohli lépe pomáhat a vylepšovat svět. Ale zpronevěříme se zaslíbením, která Bůh dal pro kázání svých velkých činů. To je to, co lidé nejvíce potřebují slyšet. Přednáška z dějin, i když půjde o biblický příběh, není kázáním. Morální apel, dokonce z biblické morálky, není kázáním. Ani řeč plná životních mouder není kázáním. My máme zvěstovat dobrou zprávu o velkých Božích činech.

K zapamatování: Křesťanské kázání je vždy kázáním evangelia. To je náš úkol.

Můžeme kázat na různé texty v celé Bibli, když má být obsahem každého kázání dobrá zpráva o Bohu? Co s těmi texty, které přinášejí soud nebo napomenutí? Ano, je to tak, ne každý text Bible je evangeliem, ale každý text *má vztah k evangeliu*. Ten je třeba objevit ve Starém i v Novém zákoně. Naší úlohou je kázat evangelium!

Jak ale můžeme kázat něco dobrého, když posluchačky a posluchači ve vlažnosti spí anebo jsou zapleteni do hříchu? Neměli bychom raději zvěstovat soud a Boží hněv? Nebylo by pak kázání vyprazdňováním té situace? Matouš ve 23. kapitole popisuje, jak Ježíš hovořil s farizeji. Bylo to tvrdé účtování. Byl jim zvěstován soud. Ale Ježíš to neřekl ledově nebo škodolibě, naopak, naříkal a plakal nad městem, jak to odhaluje paralelní text v L 19,41–44. Miloval i farizeje. Zápasil o jejich tvrdá srdce, aby je zachránil před blížícím se soudem. To je zde evangelium!

Učedníci se museli učit takto přemýšlet. Oni byli rychle hotovi, byli ochotni nechat sestoupit oheň z nebe na ty, kteří nestáli na Ježíšově straně (L 9,51–57). Křesťanské kázání následuje Ježíšův příklad, protože přináší dobré poselství také a právě těm, kteří si to nezaslouží. A zaslouží si to někdo?

ČÁST B: KÁZAT MŮŽE, KDO JE K TOMU POVOLÁN

Přehled

1. Čeho má tento oddíl dosáhnout?
2. Úkol zvěstovat je dán všem věřícím
3. Protože církev obdržela příkaz k zvěstování, povolává kazatelky a kazatele
4. Sbor nese spoluzodpovědnost za zvěstování
5. Kdo káže, nestojí sám

1. ČEHO MÁ TENTO ODDÍL DOSÁHNOUT?

Kdo může kázat? Pokud tuto otázku vztáhneme na sebe, pak zní: Jsem vůbec schopný kázat? Hodím se k tomu? Jsem povolán? Tato otázka může velmi doléhat na ty, kteří zvěstují Boží slovo. Odkud bere kazatelka či kazatel odvahu k tomuto jednání?

V této části budeme hovořit o tom, že sbor je místem zakořenění těch, kteří zvěstují. Kdo káže, potřebuje víru, že v církvi po Letnicích působí Duch svatý. Ti, kteří mají kázat, potřebují odvahu čelit úsudku sboru, potřebují jistotu, že jsou povoláni a neseni církví.

2. ÚKOL ZVĚSTOVAT JE DÁN VŠEM VĚŘÍCÍM

Otázka: „Kdo *může* kázat?“ by měla být nejprve přeformulována na otázku: „Kdo *má* zvěstovat?“ Zvěstovat má celá církev. Ježíš dal všem učedníkům příkaz, aby zvěstovali evangelium. V církvi platí všeobecné kněžství (1Pt 2,9). Každý křesťan je vybízen, aby zvěstoval Boží slovo jiným lidem – ať věřícím, nebo také těm, kteří ještě věří nejsou.

3. PROTOŽE CÍRKEV OBDRŽELA PŘÍKAZ K ZVĚSTOVÁNÍ, POVOLÁVÁ KAZATELKY A KAZATELE

Jak se to děje v praxi? Nekáže přece každý věřící. Nebylo by to ani možné. Kdyby všichni obdrželi možnost kázat, tak by k tomu nebylo dost času ani příležitostí. Je také zřejmé, že ne každý člen má dar hovořit na veřejnosti. Boží Duch rozděluje rozličně dary milosti. Už Pavel píše o tom, že ne každý je evangelistou, prorokem, kazatelem nebo učitelem (1K 12,28–30). To jsou některé novozákonní dary, které jsou spojené s veřejnou promluvou. Ačkoli všichni dostali příkaz být svědky evangelia, nemusí ho všichni zvěstovat veřejně. Existují také jiné formy svědectví. Kdo má tedy kázat?

Kázat má ten, kdo je k tomu pověřen Bohem a církví. Jak pověřuje Bůh? Zde neexistuje žádné schéma, ale můžeme objevit určité symptomy.

(1) Znamením může být obdarování k mluvení, k jasnému a přesvědčivému projevu. Také k tomu patří všeobecné vzdělání a znalost lidí. Obdarování je spojeno s prací a pílí. Ostatně dar mluvení je rozpoznatelný pouze, když se mluvit pokusíme. Je proto potřeba ho vyzkoušet. Nejprve je dobré začít s malými úkoly, například s nějakou krátkou pobožností nebo svědectvím víry.

U kázání je také potřebný čas k vyzkoušení. Tak je možné objevit a rozvinout schopnosti. Je však dobré mít na paměti, že Boží dary nejsou důvodem k povyšování.

K zapamatování: Abychom mohli kázat, potřebujeme obdarování a píli.

(2) Dalším znamením pro Boží povolání je vnitřní přesvědčení o tom, že musím kázat. Pavel píše: „Kážu evangelium, nemohu jinak, běda mně, kdybych nekázal.“ (1K 9,16) Jistota může vyrůst z toho, že nás bolestně zneklidňuje nedostatek dobrých kázání. V každém případě

je přesvědčení, že musím kázat, ovocem modlitby. Není to však také bez pokušení. A existuje také falešná jistota.

K zapamatování: Abychom mohli kázat, potřebujeme vnitřní tlak.

(3) Protože Bůh nechce, aby jeho dary zakrněly, nebyly nevyužity či zneužity lidskou pýchou, neboť ví o těchto pokušeních, proto svázal povolání ke kázání se sborem. Všichni věřící obdrželi příkaz ke zvěstování. Proto mohou všichni spolurozhodnout, když jde o to, kdo z jejich řad má nyní uchopit slovo a vydávat veřejně svědectví víry. Církev povolává své zvěstovatelky a zvěstovatele, a tím činí Boží povolání lidsky zřetelným.

K zapamatování: Abychom mohli kázat, potřebujeme být povoláni církví.

Prostudujte si novozákonní příklad ve Sk 13,1–3. Všímejte si přitom zvláště úlohy a funkce sboru!

K přemýšlení: Novozákonní formou povolání skrze církev je vzkládání rukou. Jak dnes vyjadřuje církev povolání kazatelů a kazatelek, kteří nepracují jako zaměstnanci církve?

4. SBOR NESE SPOLUZODPOVĚDNOST ZA ZVĚSTOVÁNÍ

Sbor nejen povolává. Nepředává přece někomu odpovědnost, aby se poté stáhl zpět. Neraduje se jen proto, že někoho našel, kdo tuto práci dělá. Takový postoj by vedl k lhostejnosti anebo k nemilosrdnému kritizování. Odporovalo by to Ježíšovu pohledu na službu. Mnohem spíše je to takto: sbor je odpovědný za kázání, které zvěstují ti, kdo jsou k tomu povoláni. Co to znamená?

(1) Sbor je stádo, které zná hlas svého pastýře (J 10,4). Proto může rozhodnout, zda na jejich kazatelně je Ježíšův hlas slyšet, nebo jsou přednášena prázdná slova anebo lidské názory. Může říci: „Co jsme slyšeli, byl Boží hlas, to má platit." Anebo: „To bylo docela zajímavé, musíme

však nad tím ještě trochu přemýšlet, dříve než budeme schopni podle toho nastavit svůj život.“ Ale také může zaznít: „Nebylo to k ničemu. O tom se nevyplatí ani mluvit, ani přemýšlet.“

Nebude takto kázání vydáno na milost a nemilost lidem? Máme se orientovat jen podle toho, co se líbí posluchačkám a posluchačům? Naprosto ne. Když Duch Boží v církvi působí, pak věřící poznají Ježíšův hlas, nejen když jsou chváleni nebo s ním souhlasí. Duch také odkrývá hříchy (J 16,8.9). Skrze Ducha svatého rozpoznává sbor Ježíšův hlas i tehdy, když jde o napomínání, usměrňování a souzení. Když sbor odpovídá za kázání, pak není kázání vydáno lidem, nýbrž Duchu svatému, který v církvi působí.

(2) O *každém* kázání rozhoduje sbor, i když reakce není vždy slyšitelná či vyjádřená slovy. Sbor odpovídá na každé kázání tím, že ho následuje, žije podle něj, bere si ho k srdci, anebo na něj zapomene. „Amen“ (života členů) sboru musí následovat ke kázání. Neúčinné kázání (ale pozor, odpor a neklid mohou být naopak znamením zasažení, a tedy dobrým důsledkem kázání) je sborem odmítnuté kázání. Sbor rozhodl: kázání je neúčinné, neduchovní, Boží Duch v něm nebyl.

(3) Právo k posouzení kázání má celý sbor, nejen vedení sboru, církve či teologové. Ale nebylo by pro sbor dobré, kdyby nenaslouchal svým starším nebo teologicky vzdělaným členům. Duch svatý však není dán pouze jednotlivcům. Celý sbor, který naslouchá kázání, je společně povolán a odpovědný za své rozhodování. Kde to sbor opomíjí, kde se to jednoduše nechává tak, jak to bylo vyřčeno, zbavuje se sbor odpovědnosti a nese vinu.

K zapamatování: Skrze Ducha svatého je odpovědný celý sbor za to, co se káže na jeho kazatelně.

5. KDO KÁŽE, NESTOJÍ SÁM

Pro ty, kteří kážou, je to dobrá zpráva: Ten, kdo přináší poselství, nestojí samostatně, bez sboru! Nikdo není samostatná mluvící osobnost. Sbor spolunese všechno kazatelské snažení. Sbor potvrzuje, koriguje a stojí za těmi, kteří veřejně zvěstují. Modlí se za to, aby se kázání stalo živým Božím slovem, protože sbor toto slovo potřebuje a hledá ho.

Co může kazatelka nebo kazatel učinit lepšího, než že pozitivně přijme duchovně odpovědnou kritiku kázání či dokonce tuto kritiku vyžaduje? Povolání přes sbor a odpovědnost za kázání před sborem jsou základem, na kterém stojí ti, kteří zvěstují Boží slovo. Být choulostivý vůči posouzení kázání se může rovnat zapírání působení Ducha svatého v církvi. K čemu by vůbec bylo kázání, kdyby Duch svatý v církvi nepůsobil? Tedy, kdo není ochoten si nechat poradit a korigovat, neměl by ani kázat.

K zapamatování: Kázat může ten, kdo je sborem nesen skrze povolání, potvrzení a korigování.

K přemýšlení: 1. Které praktické možnosti existují ve tvém sboru, abys mohl být povzbuzen a vyžádat si kritiku, která bude pomocí a posilou pro další kázání? 2. Kde můžeš společně se svým sborem lépe naplňovat svoji službu odpovědnosti za kázání?

ČÁST C: TEXT KÁZÁNÍ

Přehled

1. Čeho má tento oddíl dosáhnout?
2. Jak nacházíme text ke kázání?
3. Které formy kázání z toho vyplývají?
4. Jak zabránit jednostrannostem při volbě textu?

1. ČEHO MÁ TENTO ODDÍL DOSÁHNOUT?

Jak vzniká kázání? Čím je potřeba začít? Potřebujeme text ke kázání. Pokud není text dán nějakým církevním obdobím či doporučením, musíme se rozhodnout. Který text je ten správný?

Tento oddíl nám má pomoci, abychom nalezli vhodný text ke kázání. Mnohé, co zde bude napsáno, bude v dalších kapitolách blíže vysvětleno. Jedná se tedy nejprve o vstup do praktické činnosti při přípravě kázání, která bude poté ještě podbudována teoretickými úvahami.

2. JAK NACHÁZÍME TEXT KE KÁZÁNÍ?

Prvním krokem ke kázání je volba textu. Existuje nějaký biblický text, který se nabízí? Existuje něco, co v současné situaci musí být vyřčeno? Těmito dvěma otázkami jsou naznačeny dvě cesty k textu ke kázání:

2.1. Volba textu vycházející ze zkušenosti s textem

Text se sám nabízí. Tlačí se. Oslovil nás, když jsme četli Bibli při pobožnosti. Možná jsme také četli dobrou knihu anebo – a to nebývá zřídkavá zkušenost – jsme s někým vedli rozhovor. A Boží slovo k nám začalo hovořit. To je nádherná zkušenost! Otevírají se průhledy, které dávají životu směr. Důsledkem je údiv, radost, odvaha a odhodlanost. Je velmi užitečné, když takové vjemy a zkušenosti s textem zachytíme písemně. Poznámkový sešit je dobrou pomocí. Možná k nám slovo

Bible promluvilo tak zřetelně, že už nemáme pochybnosti: Tento text musí být zvěstován. Častěji však prožíváme, že nás nějaký text láká a zve. Otevírá se nám nějaký prostor. „Bylo to jako pohled do šachty nějakého dolu. Viděli jsme zasvítit něco hluboko dole. Tento text a jeho otevření je jako brána, která zve ke vstupu. Takový zážitek se může stát východiskem k požehnané kazatelské práci." (A. Pohl, Anleitung zum Predigen, Berlin, 1966, s. 11)

Není to tedy tak, že my z mnoha textů vybereme nějaký oblíbený. Mnohem spíše je nejprve text jakoby sám aktivní. On nás na sebe sám upozornil. On promluvil nejprve. On vzbudil naši zvědavost, náš údiv, naše otázky. „My jsme zvolili biblický text, protože *on* na *nás* nějak přišel, protože on nás v jistém smyslu vyvolil. To je tajemství uspokojivého výběru textu. Rozhodující je, že za text ke kázání nevděčíme našemu hledání, nýbrž jistému zjevení, tedy nalezení skrze Boha. Volba textu se stala darem textu. Tak stojí počátek kázání ve znamení vděčnosti." (A. Pohl, s. 11)

Studuj pravidelně Bibli, zabývej se biblickými otázkami! Zachycuj si zkušenosti, otázky a důležité myšlenky písemně! Zaznamenej si k tomu také místo textu a datum. Je dobré si na to založit sešit.

2.2. Volba textu vycházející ze situace

Existuje však ještě jiná cesta, i když je těžší a nebezpečnější. Jako sbor nás zasáhla určitá situace. Možná jsme rozpoznali, že naše posluchačky a posluchači mají nějaký problém. Nebo stojí před rozhodnutím a mají mnoho otázek. Možná jim hrozí nebezpečí, a ani o tom neví. Může to také být tak, že jsou plni vděčnosti a radosti a tato radost potřebuje nalézt své vyjádření. Tato situace nás vede k Bibli. Co nám k tomu chce říct Bůh?

Ale pozor! Lehce se může stát, že se už dopředu domníváme, že víme, co by mělo být v této situaci řečeno. Bible pak má jen dodat argumenty a citáty, které mají podpořit naše myšlenky. To je velké nebezpečí.

Takto by byla Bible zneužita. Vybrané texty pak nemohou říci to, co vlastně říct chtěly. Bůh by to slovo odstřihl. Když tedy od určité situace přicházíme k přípravě kázání, tak je nutné, abychom si nechali text pro tuto situaci darovat. Situace nám ještě neukazuje, o čem máme kázat. Ona klade otázky a nechává nás hledat v Písmu. To vyžaduje trpělivost. Není jednoduché hledat a čekat, až se nějaké slovo otevře. Také když se ptáme z pohledu posluchačů po textu ke kázání, jde konečně opět o shora popsaný dar textu.

K zapamatování: Volba textu je darem textu.

3. KTERÉ FORMY KÁZÁNÍ Z TOHO VYPLÝVAJÍ?

Existují různé formy kázání. *Textové kázání* se vyznačuje tím, že stavba a myšlenkový sled jsou určeny textem. V našem kázání následujeme v jistém smyslu kázání, které zvěstuje text. Jdeme spolu s ním v jeho myšlenkových krocích, uchopujeme jeho srovnání a příklady, přebíráme jeho kazatelské poselství. Nejjednodušší je, když si zvolíme jako text kázání uzavřený myšlenkový oddíl. Může to být oddíl o velikosti od 5 do 20 veršů. Nejde ovšem o počet veršů, nýbrž o myšlenkovou souvislost. Tato forma kázání nám nabízí dostatek látky. Jednotlivé výpovědi stojí v jasné souvislosti. Proto lze lehčeji zabránit nepochopení. (Pouze o této formě kázání pojednáváme v této knize.)

Těžší je založit textové kázání pouze na jedné jediné větě. Velmi lehce může být tato věta špatně pochopena, protože není dostatečně dbáno na souvislost. Může se také stát, že krátký text se těžce dá rozdělit do jednotlivých myšlenkových kroků. Tak vzniká snadno zmatek v myšlenkách, které se stále opakují. Čím je text kázání kratší, o to pečlivěji a intenzivněji musíme dbát na jednotlivosti i na kontext.

Tematické kázání je určeno ve svém poselství a výstavbě nikoli textem, ale tématem. Téma je pojednáno ze všech různých hledisek. Tyto různé aspekty vytváří kroky kázání. Každý dílčí krok je pak podložen textem. Ani zde nesmí texty sloužit pouze k potvrzení myšlenek kazatelky nebo

kazatele, nýbrž musí nést poselství. Tematické kázání je tedy jako obraz, který je složen z různých malých významů textu, které jsou spojeny a řazeny jedním souhrnným tématem.

Existují i jiné formy kázání, které ale bývají méně používány (homilie, dialogické kázání, čtené kázání). Pro začátek je forma, která je založena na *oddílu textu*, ta nejvhodnější.

4. JAK ZABRÁNIT JEDNOSTRANNOSTEM PŘI VOLBĚ TEXTU?

Pokud je text kázání darem, pak přichází ke kazatelce nebo kazateli vlastně zvenku. Myšlenkový běh není obvyklý, spojení nezvyklá a představy cizí. Na to bychom sami nepřišli. Tato cizost se ale ještě při intenzivní práci s textem nejprve zvětšuje. To se nejeví příjemně, je to ale zvláštní šance. My sami si tím můžeme nechat klást otázky. Získáváme odstup od sebe sama, od svých problémů a samozřejmých věcí. Odstup však pomáhá k nové perspektivě. Právě to cizí, co nám při přípravě působí mnoho námahy, se nakonec projeví jako obzvlášť plodné. Když tedy nějaký text má vedle zajímavých a přitažlivých stránek také ty těžce uchopitelné a cize vypadající, nesmíme je hodnotit jako nedostatek.

K zapamatování: Když se text jeví jako těžký, nabízí nám šanci jej nově prožít.

Pokud se text ukazuje během práce stále zřetelněji ze své těžce uchopitelné strany, můžeme být v pokušení to vzdát a hledat nějaký jiný text. To bychom ale neměli dělat. Vždyť víme, že cizost textu je nutnou a důležitou zkušeností. Bylo by velkou škodou, kdybychom neočesali plody, nýbrž je odložili na stranu! Proto chceme u jednou zvoleného textu zůstat a námahu, kterou nám působí, pochopit jako šanci.

Je velmi důležité, abychom práci na přípravě kázání nezačali příliš pozdě. Pak máme dostatek času, abychom oddíl prostudovali.

K zapamatování: Pro konkrétní text je potřeba se včas rozhodnout a pokud možno zůstat u tohoto zvoleného oddílu.

Pokud nám šance toho cizího chybí, bývá to také důvodem, proč se na známé texty hůře káže. Když již víme, kam vše směřuje, tak nám chybí výzva. Nic nového neobjevujeme. Nezažíváme žádné obohacení. A také posluchačky a posluchači kázání jsou méně osloveni, když text velmi dobře znají. Když se však stane, že na dobře známých textech objevíme neobvyklé a cizí myšlenkové pochody, pak to může být počátek nové práce s textem, která může vést k nové, občerstvující zkušenosti s tímto textem.

Právě tak jako u velmi známých textů existuje i u znovu se vracejících témat nebezpečí, že nezažijeme žádné skutečné obohacení, ale zůstaneme u toho, co jsme si vždycky mysleli. Nikdo není uchráněn před nebezpečím přinášet vždy znovu své zamilované myšlenky. Proto je dobré, když si vedeme záznamy o zpracovaných a přednesených kázáních. Takto zjistíme, zda to přece jen nejsou stejné myšlenky, o kterých jsme již hovořili. Nejde sice o tentýž text kázání, ale biblické texty mohly být vybrány tak, že se tatáž myšlenka objevuje v různých textech.

Jsou-li texty nějak centrálně stanoveny a nemusí tedy být samostatně vyhledávány, je to jistou pomocí proti jednostrannostem. Když zpracováváme nějakou biblickou knihu, můžeme si také my sami stanovit celou řadu biblických textů. Můžeme se také pustit do textů k tematické řadě. Tímto způsobem může být zabráněno jednostrannosti při volbě textu.

K zapamatování: Zapsané texty a poznámky o kázáních nám mohou pomoci zabránit jednostrannostem.

Kázání je Boží čin. To začíná již při daru textu. Kazatel neříká, co si sám vymyslel. Kazatelka neopakuje, co již předtím věděla – a co pro naslouchající většinou také není ničím novým. Kdo káže, předstupuje před sbor jako obdarovaná osoba.